

JÁNOS ZSIGMOND FEJEDELEM EMLÉKÉRE.

„*A facien neminem timemus*“.
(Tordai Fejedelmi Ház kapuján.)

Jó Uristen! Tekints hozzánk mára,
Tündököljön szép napod sugára!
Úgyis olyan réges-régen vártunk,
Gyászba borult mi magyar világunk.
Csak bolyongtunk csüggedetten, árván,
Magas mennyből nagy kegyelmed várván;
Rimánkodva szörnyű sorsunk végét,
Tékozolva szentek örökségét . . .
— Ám a Hitünk rendületlen állott,
Mormolgattuk, mint a Miatyánkot:
„Szemtől-szembe senkitől se félünk,
Az Uristen a mi erősségünk!“

*

Földön-égen semmi jel sincs arra,
Pirkad-e még hajnal a magyarra;
Kínjai az elevenbe vágnak . . .
Hármas csonkja őseink honának
Egybeforrni nem tud s nem is akar,
Fönt és alant öldöklő zűrzavar . . .
Habra hab tör, zúg a tenger árja:
Kié legyen király koronája?
Nyúl feléje cselszövő és ellen;
(— Uram, segíts saját magunk ellen! —)
Nyúl feléje gyönges sarj, a Gyermekek,
Kit a muzsák büszkén ünnepelnek.

Jobbján jogar, balján aranyalma,
És mögötte — Szolimán hatalma.
Igy akarták odafönt az égben,
Hogy az Ifjú eszmetűzben égjen
S lángoljon, mint Hóreb csipkebokra,
Fényt derítve késő századokra;

Lángoljon, de el ne hamvadozzon,
És hazánkra dicsőséget hozzon.
— Másutt dúljon szentségtörő ármány,
Vérkeresztes Tedeumot járván;
Itt — szeliden zeng a szív akkordja,
Zeng örökkön fejedelmi Torda.

Ezerötszázhatvannyolcat írtak . . .
Az angyalok örömkönnyet sírtak,
— Az Úr nevét váltig magasztalván —
Hogy elhangzott János Zsigmond ajkán:
„Birodalmunk apraja és nagyja
Jézus tanát boldog hittel vallja.
Azt akarjuk: anyaszentegyháza
Írásokat híven magyarázza.
Szíve szavát hadd kövesse minden:
Dícsértessék az Egy Igaz Isten!
Ebben álljon legfőbb boldogsága:
Népek üdve, népek szabadsága!“

És csodásan, mintha Pünkösd volna,
Mintha megint az a lélek szólna
Apostolok nyelvén a világnak:
— Hall a siket . . . A vakok meg látnak!
Kelet fája dúsan kivirágzik,
Koronáján napsugár pompázik;
Balzsam árad édes illatában,
Gyógyulás a lombok sátorában.
Örökélet szent kapuja nyitva,
Színezüstje hétszer megtisztítva . . .
Zeng a lélek, diadalát zengi,
Törpe-gyáván meg ne oltsa senki!

Zengi-zúgja mind, valaki bátor,
Zengi-zúgja négyszáz prédikátor;
Mennyi hőstett, mennyi jámbor szándék,
Megdicsőült menntei ajándék! . . .
— Négy nagy század harmatos emléke,
Szállj szívünkbe, szállj le, égi béke!

Könnyeinket igya fel a bánat,
Könnyeinken szép szivárvány támad;
Isten házát glóriába vonja;
Láncainkat koszorúba fonja...
S álmaink is mind valóra válnak:
Győzedelmi istenországának!

*

Jó Úristen! Tekints hozzánk mára,
Tündököljön szép napod sugára!
Kálváriát nem hiába jártunk:
Máris dereng mi magyar világunk...
— Áll a hitünk újra rendületlen,
János Zsigmond, vitéz fejedelmem!
Birodalmad apraja és nagyja
Jézus tanát boldog hittel vallja.
Hite mellett mindvégig megállott,
Mormolgatva, mint a Miatyánkot:
„Szemtől-szembe senkitől se félünk,
Az Úristen a mi örökségünk!”

DÉVA VÁRA.

— *Perczel Ferencnének ajánlva.* —

Óriás határkő kelet s nyugat között,
Melyet annyi könnyű, annyi vér öntözött,
Allsz még, oh dicső vár, komor fenségedben.
Késő utód előtt hálás kegyeletben.

Ormaidon pihen tépett vándor felhő,
Bokraiddal játszik nyájas esti szellő;
Csillagok kigyúlnak, hold világa dereng,
Lelkem is édes-bús multadon elmereng.

Titán kéz emelt ki anyaföld méhéből
Ködös régiségben, a hová nem ér föl
Merész röptű szárnyán mosolygó képzelet...
„Csak az Úrnak lelke honolt a mély felett.”

Allasz, oh dicső vár, te élő pyramid!
Nem visszhangozza bár szolgák siralmait
Borongó kebeled, — neked is van gyászod:
Ide börtönözték a hitszabadságot.

Még alig pirkadott lelkünkben a hajnal,
Még alig csendült fel ajkunkon tavasz-dal,
Még alig ringatá képed Maros árja,
S mentén alig gyűjte ibolyát a lányka:

Elhervadt a virág, kora dér lépé meg.
Ébresztő danából lőn halotti ének;
Örök-élet gyöngyét iszap-homok nyelte:
Ellobbant a láng is, az igazság lelke.

Fejedelmi napunk, az örökkön áldott,
Mindhiába szórt ránk oly pazar világot;
Mindhiába vonzott biboros palástja:
Mihelyt lehanyatlék, megingott a bástya.

Zászlótartó maradt a hit fejedelme,
Az e m b e r i s é g é r t szent tusára kelve;
Száz csatában edzett, szép magyar próféta,
Ajkán-szívén: „a hit Isten ajándéka“!

Láttad, oh dicső vár, a nagyszerű mámort,
Zúgó szélben hallád a riadó tábort:
„Rajta! fölebb-fölebb!“ — a zászlós így kiált —
S megirígyelted a kincses város fiát.

Örömtüzek gyúltak hét büszke bérc fokán,
Viaskodott velök sokáig az orkán.
Fújta-tépte-dúlta... s nem tört meg a varázs:
Oltári lángba csap az eleven parázs.

Kitártad előtte szellős sasfészkedet,
Szent falaid közé a harcból érkezett,
S röpült sasként tovább ízzó lelke álma:
Meghozza gyümölcsét vértanú halála...

Mohlepte határkő mult s jövő közt,
Melyet annyi könnyű, annyi vér öntözött.
Allj még, oh dicső vár, századokig itten:
Sziklabástyád őrzi az egy igaz Isten.

KI VOLT DÁVID FERENC?

Kincses Kolozsvárnak kicsiny kunyhójára
Rámosolyg a napnak legelső sugára;
Arannyal vonja be a szalmafüdelet,
Mely alatt a mi nagy Mesterünk született.
Keskeny kis ablakon játszva szűrődik át,
S míg az édesanya ringatja kis fiát, —
Homlokon csókolja a drága csecsemőt
S viasszaszall az égbe, ahonnan ép' lejött.

Korán eljegyezte őt az Eg magának,
Játszótársai is angyalok valának,
Együtt barangoltak erdőn, mezőn, réten,
Tapsolt az öröm ott hangos jókedvében . . .
Szomjukat hűs forrás habjaival oltva,
Ajkuk a nagy Isten dicsőségét szolta:
„Nagy ő a nagyokban, nagy a kicsinyekben,
Porszemben, fűszálban örök, véghetetlen.“

Int a jó szerencse. Elragadja távol
Szép szülőföldjétől, bérce kis honától.
Idegen világba, napnyugotra, messze,
Hol ifjú szívét a honvágy is epossza . . .
Nagyratörő lelkét rokon lélek várja,
Hitvédő nagy Luther kebelére zárja;
S el-el-tünődnek a wittenbergi váron,
Mint valami régi, ismerős határon.

Hősünk csupa tűz még . . . Láng fiatal korban
Gondol nagy merészet — kérve-kérdi: „jól van?“
Szelid biztatással felel néki az agg:
„Ily gondok bennem is régen virrasztanak . . .
Tisztemet betöltém, helyemet megálltam
Az osztó igazság fényes csarnokában.
Vezessen téged is lelkiismereted . . .
Küzd végig jó magad ezt a történetet.“

Tünt az alkony-óra . . . Titkos sejtelemmel
Társalognak még az egy igaz Istennel;
S míg az agg szemében öröm könnye forna,
Az ifjú nagy bátran villámaint szórja . . .

Színes ábránd szárnyán mind magasbra törve,
Látnoki lelkével belát a jövőbe:
Igazáért mint küzd a nagy prédikátor,
Diadal-útjában százezernyi tábor.

Hófehér zászlaját fennén lobogtatja,
Harsány visszhangra kél buzdító szózatja;
Körötte hullámszik népe, mint a tenger,
Ostromolja váltig könnybe lábadt szemmel:
„Szólj, beszélj mihozzánk angyaloknak nyelvén.
Hit — remény — szeretet ígéit hirdetvén:
Nyisd meg előttünk az új eget, új földet,
Miről oly sok szépet hallottunk tetőled.“

S megered a beszéd zengzetes ajakán,
Csüng a nagy sokaság bajnoki alakján;
Arca derűjében boldog hit sugárzik,
Felhat egészen a fényes Mennysorszáig . . .
Hangja lágyan csendül, mint az est harangja,
A viharzó kedélyt csillapulni hagyja:
Majd mennydörög ő is, szívet-lelket rázón —
S nagy világosság gyúl szép Erdélyországon.

Lelkesült morajjal övezi népözön;
Élő szoborként a híres kerek kövön
Úgy megáll ő, mintha egy félisten volna:
Messze századoknak világító tornya . . .
Szent zsolozsma kél a komor szentegyházban,
Áldoz az emberszív hálatelt fohászban;
Eltörpül az oltár, de a szószék ragyog.
Jézus maga beszél: „Testvéretek vagyok.“

*

Egy kép a más után elvonul előtte,
Úgy, amint forrongó képzelete szötte:
Most a hír, dicsőség büszke glóriája,
Majd a kínszenvedés rémes Golgothája . . .
Sejti, tudja jól, ez mind valóra válik,
Égi szózat hívja: „légy hű mindhalálig!“
Szent örömtől repes örök-ifjú lelke:
Őt a Mindenható jobbára emelte.

GONDOLATOK A BÖRTÖNBEN.

(Dávid Ferenc emlékére.)

Isten veled, te szép Világ, örökre . . .
Naped sugára búcsú-csókot int.
Pihenni térhet édes otthonába
A dús barázdák munkamezejéről
A fáradt pár fia. A vándor is
Vígan siet az enyhe völgy ölébe,
Holott köszönti nyájas mécsvilág
A kis falucska minden ablakából.
Vesztett csatákon üldözött vezér,
Fegyvertelen, kétség — bú — gond között,
Betér a barlang borús éjjelébe,
S nem félti már vonagló életét:
A kapzsi pók hálója óvja — védi,
Palástja — a csillagtalan magány.

*

Isten veled, te szép Világ örökre . . .
Naped sugára búcsú-csókot int.
Kialvó fénye játszva ott dereng
E sziklavárnak börtön-ablakán,
Majd huny . . . leszáll . . . végkép leáldozik.
Körültem éj, kietlen némaság
Honol. Az elhagyott családba, hol
A hitves — gyermek szívszakadva vár,
Borongó lelkem vissza-vissza száll még,
Körülrajongva mind, kiket szeret,
Szent lángolással szeret, végtelen . . .
S vigasztalása drága gyöngyeit
Hullatva, lelkem vándorútra kel.
Viruló völgyét, büszke bérceit
E kis hazának el — bejárja mind,
Ahol az ellen, vagy a jó barát,
Oltárt emelt az örök Alkotónak,
És szent fohászba olvad mindenütt,
Reménysugárt esd édes nemzetére,

Sajgó sebére gyógyírt — balzsamot,
S bírának, Istennél, megbocsát . . .
Majd száll tovább az ismerős vidéken,
Az ős akolba el-ellátogat,
És szólogatja rendre juhait,
S a nyáj — nem érti régi pásztorát;
Hiába feddés, ostrom mindhiába:
„Dús éltemet od'adtam értetek,
Lemondva fényről, áldozatja lettem
A szent igazság keresésinek . . .“
Tovább, tovább . . .? Térj vissza börtönödbe,
Te büszke lélek, mit rimánkodol!
Rabláncaidban szabadabb vagy itt te,
Mint alkuvásra hajló véreid.
Vagy rázd le hát a földi porhüvelyt,
Egy emberöltő gyatra terheit,
S röpj e várlok rideg üregéből,
Hol a bagoly s a denevér tanyáz,
Röpj az Úrnak tiszta kék egébe,
S a trón előtt megállva boldogan,
Add vissza néki szent ajándokát,
Hadd szórja szét ezer világokon:
„Koldus — király legyen Ő szent fia,
Az úr s a szolga egy testvér, barát —
Zsidó — görög mind egy az Ő nevében,
Mint egy Atyának édes gyermeke;
S a földön — égen egy örök parancs,
Egy üdv — hit — törvény, egy: — a Szeretet.“
— Ezt hirdeté Názáret bölcse is,
Az igaz ember, egykoron. Jutalma
Mi lön? — Kereszt és töviskorona.
Ezt hirdettem én jó és rossz időben,
Az új szövetség új apostola.
S mi lön jutalmam? Börtön, börtön . . . Ah!
Ti győztetek a hóditó felett. De
Hanyatló napja egykor újra kél,
És régi fényben újra tündökölve
Bejárja népek óceánjait.

Ti győztetek a bosszú fegyverével,
Erőtlen aggon erőt vettetek,
Élő halottként eltemettetek;
Dobnátok inkább izzó máglyatűzbe,
Hogy Déva—Genf a lángban egyesülve,
Dicsérje fennen a nagy Alkotót:
Az ESZME él s örökre élni fog.

DÁVID FERENC EMLÉKE.*

Élet a sorsom. Millió csatornán
Arany sugárba', vérbe' áradó;
Jövőre-multra üdvöt-álmot szórván,
A pillanatban örökkévaló.
S mit századoknak vél a törpe ember
— A földi pályát futva türelemmel —
Csak lábaimnak egy-egy nyomdoka:
Rövidke nappal, hosszú éjszaka.

*

Ébredj, fiam! . . . Az ősök pitvarából
Siess utadra, mint egy férfiú;
A hajnal-égen üstökös világol —
Siess! — a földön dúl a háború.
Egyik kezeden villogtatva kardod,
Másikba' meg az olajágot tartod:
Illik terád e hősi vértet! —
Dicsőség — haszon? — mit is kérdezed!

Isten nevében! törj előre, bátran;
Az ő Igéje zengjen ajkadon.
És gyújts világot, szerte a hazában,
A bemohosult omladékokon.
Isten nevében! — tette kész a szándék —
Jutalma drága, mennyei ajándék:
A Hit — szívünkkel amely egybeforrt,
Amely örömbé'-búba' ránk hajolt.

* 1910-ben Déván, a négyszázados ünnepen, a cella ajtajában állva.

Még arcodon ég a jó anya csókja;
És kebleden már óriás sejtelem
Viharzik át . . . küzd, egymást ostromolja
Hit és tudás, üdvösség — kegyelem . . .
És napnyugatnak új világa mellett,
Bús csontmezőket új életre keltett
A szent Igazság mártír-ünnepén
Lobogó lángod, izzó fáklyafény!

— Temetve zordon századok szívében,
Ah! mily sokáig senyvedett, szegény . . .
Hogy újra támad, szűzi köntösében,
Ki hitte volna? . . . Alig volt remény.
Kő ez a szív — kő; szikla a boltozatja —
Mint a Molochnak, tenger áldozatja;
És ereiben megdermedt a vér . . .
Átka visszaszáll: önfejére tér.

Mi zúg az éjben, tompán dübörögve?
Tán a menny dörög? . . . Tán a föld remeg? . . .
Nem — nem! — Ujjongva, láncát összetörte
A hitszabadság, lelkiismeret.
„Ébredjetek!” — „Az Úr az igaz Isten!” —
Illyés máglyája kigyúl bérceinken;
És egybeolvad kunyhó, palota . . .
És „Egy az Isten” — zengi tábora.

Te vagy, te voltál táborunk vezére:
Sasmódra szállva, mint a gondolat.
Te vagy, te voltál lelkünk szemefénye:
Virrasztva értünk — híven — egymagad.
Tiéd ez oltár . . . szívek sóhajából . . .
Glóriás galy a töviskoronából . . .
Lobogó lángja — izzó fáklyafény:
Nem hamvadó mécs kripták éjjelén.

— A gyermek-ifjút, lassan ébredezve,
E láng tüzelte, marta szilajan;
E láng a férfit vitte kínteresztre . . .
Világa volt e vár oduiban.

Szemenként, e láng olvasztá bilincsed;
S e rabbilincs bár összes földi kincsed:
Mit halhatatlan lelked rajta nyert,
Megér száz halált, százszor százezert...

*

Élet a sorsom. Millió csatornán
Arany sugárba', vérbe' áradó,
Jövőre-multra üdvöt-álmot szórván
A pillanatban örökkévaló.
— Föl! ... Diadalt ül, győz az igaz ember
Magasba vivó, szárnyas szerelemmel;
Csillag az égen egy-egy nyomdoka:
Hol ő világít, nincs ott éjszaka.

ÍGY SZÓLT A MESTER.*

„Az én nevembe' ketten, avagy hárman
Ha egybegyűltök, én is ott vagyok;
Fölöttetek, a néma éjszakában,
Az én keresztem újra fölragyog.
S amit az én nevembe' kértek,
Az én Atyám megadja néktek!“
— Így szólt a Mester, hangja lágyan zengő,
Minden szava egy boldogabb jövődő.

Így szólt a Mester! — És a hű tanítvány
Nem ingadozik többé, mint a nád;
Ajkat rajongó, szent beszédre nyitván
Teremt naponta új meg új csodát.
Hiába zúg a vész, a tenger:
Azért az úr az igaz ember,
Aki ott jár-kei rendületlen, bátran,
Habok fölött a Mester nyomdokában.

Oh, ez a lélek járt, mint bujdosó rab
A vérfagyasztó cirkusz fővenyén;
És ez a lélek volt az áldozó pap
A földalatti sírok rejtekén.

* A Dávid Ferenc Egylet 40 éves jubileumára.

És ez a drága házi-oltár,
Ez a szárnyaló régi zsoltár;
Eleven fáklya Néró udvarában,
És zord keresztes, harcok viharában.

Mint a futótűz, szertecsapkod lángja
A bús avarba', csapkod szerte-szét,
És meg sem áll nagy, hősi haragjába',
Mígnem felölti újra ős mezét:
A régi köntöst — annak mását —
Az igazi Krisztus palástját,
Amely örökkön egy darabból állott...
S a hamvakon derít egy új világot.

Az új világban Isten és az ember
Egymást megérti: egy az ég s a föld
És áradozza boldog érzelemmel,
Hogy régi vágya mind, de mind betölt.
— „Ecce sacerdos magnus“ ... hangzik,
S a lelkeken is átviharzik
Egy glóriás név, neve Dávidunknak,
Mi diadalmas, szép apostolunknak.

Jött... És nyomán jövőendő századoknak
Barázdáiba hullt a drága szem;
Aranyvetési sarjadó magoknak
Ott szunnyadának lelke mélyiben.
„Jött... látott... győzött“, mint a Krisztus,
A koronája — tamariszkusz;
És Golgotája — magas Déva vára ...
— Áll és figyel: Virrad-e valahára?!

Ti voltatok a síratói hárman,
Ti: Hit, Remény és örök Szeretet;
De biztatok a nagy feltámadásban,
Amely Húsvétra elkövetkezett.
E hit világol sziklasírján,
Lángbetűit az égre szórván:
S agg Simeonnak ifjú Messiása —
Im, itt a gyermek, annak égi mása.

Egy emberöltő volt a gondozója:
Gazdag, szegény, kicsiny s nagy egyaránt.
Egész világon leng a lobogója,
Mert üdvöt ad és „igaz tudományt.”
— Világtalannak szemefénye,
A haldoklónak hív reménye,
Maradj velünk! És hordj bár szörnyű gondot:
El ne felejtsd, amit a Mester mondott.

*

„Az én nevembe’ ketten, avagy hárman
Ha egybegyültök, én is ott vagyok;
Fölöttetek, a néma éjszakában,
Az én keresztem újra fölragyog.
S amit az én nevembe’ kértek,
Az én Atyám megadja néktek“ . . .
— Imígy a Mester! — s hangja már esengő,
Minden szava egy szebb, egy boldogabb jövő.

KÖSZÖNTŐ

(*Berde Mózsá serlegével*)

Berde Mózsáról szól az ének . . .
Dicsőség Isten nagy nevének,
Jókedvibe hogy nekünk adta őt,
— Az ős ugarban új barázdát szántva,
Arany kalászit gyűjtve garmadába —
A fejedelmi, áldott Jóltevőt.

Berde Mózsáról szól az ének . . .
Ha mi hallgatnánk, zengenének
A sziklabércek más-más nyelveken
S a Múzsák berke, mint egy harci tábor,
Megittasulva lelke mámorától,
Himnuszba csapna, győzedelmesen.

Berde Mózsáról szól az ének . . .
Eladdig akik éhezének,
A Megváltónak édes gyermeki,

Hús hajnalon most szednek égi mannát,
Haló porában áldva drága hamvát:
Ez mind családja — vére volt neki.

Berde Mózsáról szól az ének ...
Ki szószólója nemzetének,
Nehéz időkbe' pajzsa, gyámola.
Fut — fárad — izzad: arca veritékén
Jólét fakad a bujdosók vidékén;
Fölöttük — im'! — a béke angyala.

Berde Mózsáról szól az ének ...
Áldás adassék serlegének —
Értünk ki annyi keserű pohárt
Fenékig hajta, titkos áhítatban:
Eltemetkezve égő áldozatban,
Mint Paraklétos új Pünkösdre várt.

Berde Mózsáról szól az ének ...
Ott künn — ma vajjon mit beszélnek
A triumvirek bölcs tanácsiban?
— „Élet-halál! ... És — *lenni vagy nem lenni!*
Mert sírjainkban nem tudunk pihenni,
Amint reméltük: nyugton, boldogan.“

Berde Mózsáról szól az ének ...
Áldozunk az ő szellemének;
E hősi szellem: a mi örökünk.
Ha elfelednénk nyomdokába lépni,
Koszorújába friss virágot tépni, —
Oh akkor, akkor ... jaj, oh jaj nekünk.

Berde Mózsáról szól az ének ...
Húsz éve már, hogy hő szívének
Végdobbanása minket melegít.
Oltár e szív ... Az emberszeretetnek
Oltárain míg könnyeink peregnek,
Hadd lássa népét, hálás gyermekit!

ÉDESANYÁM . . .

(Dallamát szerezte: Szvoboda József.)

Édesanyám kis kertjébe
Ültessen egy rózsafát;
Adja neki a babámnak
A legelső virágát.
Hadd viritson,
Hervadozzon
Az ő csalfa kebelén . . .
Fogadom, hogy
Igy is, úgy is
Csak eszébe jutok én.

Édesanyám kis kertjéből
Vágja ki a rózsafát;
Adja neki a babámnak
Az utolsó virágát.
Hozza ki a
Temetőbe,
Bús temető árnyába . . .
Az én árva
Sírphantomnak
Az legyen a fejfája!

Budapest, 1905.